

ÚSTAVNÝ SÚD SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Hlavná 110, 042 65 Košice 1

P. O. Box E – 35

PREHEAD VYBRANÝCH ROZHODNUTÍ ÚSTAVNÉHO SÚDU SLOVENSKEJ REPUBLIKY

za obdobie XI./2023
Senát III

Nález:

spisová značka	III. ÚS 242/2023
populárny názov	Návštevy vo výkone trestu odňatia slobody
sudca spravodajca	Peter Straka
druh konania	konanie o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb
druh rozhodnutia a spôsob vybavenia	Nález - Nález
dátum rozhodnutia	31.10.2023
dotknuté články ústavy a medzinárodných zmlúv	Ústava Slovenskej republiky čl. 46 ods. 2 Ústava Slovenskej republiky čl. 1 ods. 1 Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd čl. 8 ods. 2 Ústava Slovenskej republiky čl. 16 ods. 1 Ústava Slovenskej republiky čl. 19 ods. 1 Ústava Slovenskej republiky čl. 19 ods. 2 zákon č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov § 73 ods. 3 zákon č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov § 133 zákon č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov § 133 ods. 3 písm. e
analytická právna veta	Ak priamym kontaktom možno nazývať len kontakt bez akejkoľvek fyzickej prekážky, potom taká realizácia návštev, ktorá takýto kontakt neumožňuje, je v rozpore so zákonom (č. 475/2005 Z. z.), a preto porušuje právo odsúdeného (sťažovateľa) na súkromie (čl. 16 ods. 1 ústavy), ako aj právo na rešpektovanie súkromného a rodinného života (čl. 19 ods. 2 ústavy a čl. 8 dohovoru).
skutkový stav a základné fakty	Sťažovateľ namieta výsledky kontroly a postup generálnej prokuratúry pri prešetrovaní jeho námietky týkajúcej sa vykonávania návštev s priamym kontaktom v ÚVTOS.
z odôvodnenia	<u>K namietanému porušeniu práva sťažovateľa na súkromie v zmysle čl. 16 ods. 1 a čl. 19 ods. 2 ústavy a čl. 8 dohovoru:</u> Úlohou ústavného súdu bolo posúdiť, či obmedzenia v kontakte medzi odsúdenými a návštevami v ÚVTOS Želiezovce spĺňajú požiadavky kladené čl. 8 ods. 2 dohovoru. V prvom rade bolo potrebné posúdiť, či sú také obmedzenia v súlade so zákonom. Generálna prokuratúra sa vo svojom stanovisku odvoláva na právnu úpravu obsiahnutú v zákone č. 475/2005 Z. z. a vo vyhláske č. 368/2008 Z. z. a v princípe nerozporuje to, že návštevy majú mať spravidla kontaktnú povahu. Dovoľený by mal byť priamy kontakt odsúdeného s návštevami, do istej miery aj kontakt fyzický (v zmysle objatí, bozkov či podania ruky). Len v odôvodnených

prípadoch môže riaditeľ ústavu rozhodnúť, že sa návšteva vykoná inak.

Právna úprava je v súlade s medzinárodnými záväzkami, ako aj judikatúrou ESĽP a rovnako to vníma aj generálna prokuratúra. Problém nastáva v praktickej realizácii a v tom, čo sa má na mysli pod pojmom „priamy kontakt“ a pod povinnosťou štátneho orgánu umožniť väzňom návštevy „čo najprirodzenejším spôsobom, ako to len ide“.

Generálna prokuratúra vo svojom stanovisku uviedla, že v návštevnych miestnostiach sa kontaktné návštevy vykonávajú „vytiahnutím okienka v návštevnom boxe“. Pre ilustráciu zároveň pripojila tri fotografické snímky návštevnej miestnosti ÚVTOS Želiezovce. Ústavný súd na tomto mieste konštatuje, že zobrazenie návštevnych boxov na týchto snímkoch zodpovedá popisu sťažovateľa, ako návštevne boxy opísal v doručenej ústavnej sťažnosti a rovnako takýto popis odobril aj verejný ochranca práv (účastný samotnej previerky). Návštevne boxy sú ohraničené vysokými drevenými priečkami po bokoch boxu oddeľujúcich návštevnikov jednotlivých odsúdených s prepážkou zasahujúcou zhruba po pás medzi návštevníkmi a odsúdenými. Po oboch stranách nižšej prepážky je namontovaná opierka na ruky a na vrchu tohto boxu je umiestnené vyťahovacie plexisklo na účely návštev bez priameho kontaktu. Návštevna miestnosť je podlhovastého tvaru a v strede je po celej dĺžke predelená návštevými boxami. Samotná návštevna miestnosť má osobitný oddelený vchod pre odsúdeného, ktorý vchádza do jednej časti miestnosti, a osobitný vchod pre návštevu, ktorá vchádza do druhej časti miestnosti. Keďže miestnosť je predelená po celej dĺžke, nie je možné boxy obísť.

Generálna prokuratúra sa ďalej vo svojom stanovisku odvolala na správu výboru CPT 2018, kde sa v bode 96 (podľa slovenského prekladu, ktorý je dostupný na: <https://rm.coe.int/168094fd72> a ktorý bol vypracovaný slovenskými inštitúciami) uvádza: «Navyše, návštevy, ktoré dostávajú osoby vo výkone väzby a osoby vo výkone trestu zaradené do maximálneho stupňa stráženia sa systematicky uskutočňovali tak, že väzňa od jeho návštevnikov delil sklený panel. Riaditeľ ústavu mohol povoliť návštevy bez takéhoto oddelenia len v „opodstatnených prípadoch“. To isté pravidlo sa vzťahovalo na doživotne odsúdených v ústave v Banskej Bystrici. V ústave v Leopoldove mohli doživotne odsúdení väzni zaradení do režimu D1 (okrem „bezkontaktných“ návštev za skleným panelom) prijať kontaktné návštevy štyrikrát ročne a väzni zaradení do režimu D2 šesťkrát ročne.

CPT uznáva, že v niektorých prípadoch je z bezpečnostných dôvodov alebo na ochranu legitímnych záujmov vyšetrovania opodstatnené prijímať návštevy v kabínach. Pre všetky zákonom stanovené kategórie väznených osôb by však mali byť pravidlom návštevy s priamym kontaktom, pričom „bezkontaktné“ návštevy by mali byť len výnimkou. Akékoľvek rozhodnutie o nariadení bezkontaktných návštev musí byť vždy riadne zdôvodnené a opodstatnené a musí sa zakladať na individuálnom posúdení potenciálneho rizika konkrétneho väzňa. V kontexte uvedeného, vyššie popísanú prax, ktorá sa týka doživotne odsúdených v Leopoldove, nie je možné považovať za primerane opodstatnenú a je ju možné vnímať ako trestajúcu.

Výbor opätovne zdôrazňuje svoje odporúčanie, aby sa všetkým väzňom povolilo prijímať návštevy bez deliaceho panelu, okrem individuálnych prípadov, v ktorých by mohli nepochybne existovať obavy o bezpečnosť.» (zvýraznenie bolo súčasťou správy výboru CPT 2018, pozn.).

Generálna prokuratúra túto správu interpretovala tak, že výbor CPT nespochybnil existenciu návštevnych boxov a ani ich vzhľad.

Voči tejto interpretácii má však ústavný súd niekoľko výhrad:

- v prvom rade je z obsahu správy výboru CPT 2018 zrejmé, že podstatné nebolo to, ako vyzerali návštevné boxy, ale skutočnosť, že v tom čase prebiehala väčšina návštev väzňov vo výkone trestu odňatia slobody s maximálnym stupňom stráženia v bezkontaktnom režime a len výnimočne (v opodstatnených prípadoch) prebiehali kontaktne a túto skutočnosť považoval výbor CPT za problematickú. Teda základným odkazom správy bolo, že návštevy majú spravidla prebiehať kontaktne a len v opodstatnených prípadoch možno kontakt obmedziť;

- v druhom rade poukazuje ústavný súd na skutočnosť, že návštevy výboru CPT prebiehali len v ÚVTOS v Bratislave, v Banskej Bystrici a Leopoldove. Verejný ochranca práv pritom práve ústavy v Bratislave či Leopoldove použil ako príklady dobrej praxe stavebného a interiérového riešenia návštevných miestností, kde sa na návštevy s priamym kontaktom využívajú otvorené miestnosti, v ktorých sa nachádzajú stoly a stoličky. Medzi odsúdenými a ich návštevami teda nie je žiadny deliaci pás, resp. prekážka;

- ústavný súd zároveň upozorňuje na určitý rozpor medzi znením správy v slovenskom jazyku a jeho originálnym znením správy v anglickom jazyku. Samotné odporúčanie (zvýraznené tučným písmom v oboch jazykových verziách) totiž v anglickom jazyku znie takto: „*The Committee reiterates its recommendation that all prisoners be allowed to receive visits **without physical separation**, except in individual cases where there may be a clear security concern*“ (anglická verzia je dostupná na: <https://rm.coe.int/168094fd71>). Výbor CPT teda podľa názoru ústavného súdu nepovedal, že postačuje, aby boli návštevy „bez deliaceho panelu“, ako uvádza slovenský preklad, ale požaduje, aby návštevy prebiehali bez „fyzickej prekážky“. Navyše, z kontextu správy nevyplýva ani to, že by výbor CPT stotožňoval pojmy „deliaci panel“ a „sklenená prekážka“ (v anglickom jazyku na viacerých miestach správy uvedená ako „glass separation“).

Konštatovanie generálnej prokuratúry, že výbor CPT nespochybnil stavebnotechnické riešenie návštevných miestností v ÚVTOS Želiezovce, je s ohľadom na uvedené minimálne predčasné.

Ústavný súd poukazuje aj na predchádzajúce správy výboru CPT vo vzťahu k Slovenskej republike, kde napríklad v správe výboru CPT č. CPT/Inf (2014) 30 z 24. novembra 2014 (dostupná na: <https://rm.coe.int/1680697da8> – dostupná len anglická verzia, pozn.) výbor CPT uvádza: «*Sentenced prisoners at the maximum “guarding” level C and the majority of life-sentenced prisoners under the D1 regime (see paragraph 46) were as a rule not allowed to receive visits without physical separation. The CPT accepts that in certain cases it will be justified, for security-related reasons or to protect the legitimate interests of an investigation, to have visits take place in booths and/or monitored. However, “open” visiting arrangements should be the rule and “closed” ones the exception, for all legal categories of prisoner. Any decision to impose closed visits must always be well-founded and reasoned, and based on an individual assessment of the potential risk posed by the prisoner. The Committee recommends that all prisoners be allowed to receive visits without physical separation, except in individual cases where there may be a clear security concern.*». „Odsúdení väzni v maximálnom C stupni stráženia a väčšina väzňov odsúdených na doživotie v D1 režime (pozri bod 46) nemali z princípu povolené návštevy bez fyzickej prekážky. Výbor CPT uznáva, že v určitých prípadoch bude dostatočné, na bezpečnostné účely alebo s ohľadom na oprávnené záujmy v rámci vyšetrovania, aby sa návštevy uskutočňovali v boxoch a/alebo aby boli monitorované. Avšak, „otvorené“ (alebo kontaktné) návštevy by mali byť pravidlom a uzavreté (bezkontaktné) návštevy výnimkou, a to vo vzťahu k všetkým kategóriám väzňov. Akékoľvek rozhodnutie, ktorým je uložená bezkontaktná návšteva, musí byť vždy odôvodnené a založené na individuálnom posúdení možného rizika zo strany väzneného. Výbor odporúča, aby bolo umožnené všetkým väzňom prijímať návštevy bez fyzickej prekážky, okrem individuálne určených prípadov, kde je na to zrejmy bezpečnostný dôvod.»

(preklad ústavného súdu – zvyraznenie pridané ústavným súdom. pozn.,).

Podľa ústavného súdu z už citovaných záverov výboru CPT vyplýva skôr to, že návštevne boxy ako také (v anglickom jazyku „*booths*“) sú považované za systém bezkontaktnej návštevy. Vytvorenie otvoru odstránením plexiskla sa ústavnému súdu nejaví ako odstránenie fyzickej prekážky medzi odsúdeným a jeho návštevou – tá totiž stále existuje (aj keď v menšej miere). Fyzickou prekážkou je aj samotná deliaca prepážka, a to bez ohľadu na to, že je možné nakloniť sa cez vytvorený otvor. Ak účelom návštev je zabezpečenie kontaktu väzňov s vonkajším svetom, pretože im to umožní lepšie sa vysporiadať s návratom k bežnému životu, a zároveň preto, že taký kontakt znižuje riziká negatívnych účinkov inštitucionalizácie (pozri správu výboru CPT č. CPT/Inf (2006) 5 z 2. februára 2006 dostupnú v anglickej jazykovej verzii na: <https://rm.coe.int/1680697d>), potom by návštevy mali umožňovať čo najbližší akceptovateľný kontakt odsúdeného s návštevou.

Z uvedených záverov podľa ústavného súdu vyplýva, že ak priamym kontaktom možno nazývať len kontakt bez akejkoľvek fyzickej prekážky, potom taká realizácia návštev, ktorá takýto kontakt neumožňuje, je v rozpore so zákonom (č. 475/2005 Z. z.), a preto porušuje právo odsúdeného (sťažovateľa) na súkromie (čl. 16 ods. 1 ústavy), ako aj právo na rešpektovanie súkromného a rodinného života (čl. 19 ods. 2 ústavy a čl. 8 dohovoru).

Navyše je však ústavný súd toho názoru, že okrem formálnej podmienky súladu so zákonom nie sú v tomto prípade splnené ani materiálne podmienky uvedené v čl. 8 ods. 2 dohovoru (nevyhnutnosť obmedzenia v demokratickej spoločnosti a ochrana jednej z taxatívne určených hodnôt).

Ako už bolo konštatované, logika čl. 8 ods. 2 dohovoru je taká, že právo na rešpektovanie rodinného a súkromného života je chránené a možno ho obmedziť iba a výlučne za podmienok tam uvedených – teda pravidlom by mal byť úplný a nerušený kontakt odsúdeného s návštevou a akékoľvek obmedzenie tohto kontaktu musí byť nevyhnutným obmedzením v demokratickej spoločnosti pre účely jednej z taxatívne určených hodnôt. Je zrejme, že v rámci výkonu trestu odňatia slobody bude úplne neobmedzený kontakt s blízkymi zjavne nemožný, resp. isté obmedzenia v súlade s čl. 8 dohovoru jednoznačne budú. Z rozhodovacej praxe ESĽP vyplýva, že ak obmedzovanie návštev, dohľad nad nimi alebo ich podrobenie zvláštnemu režimu vyhovujú podmienke zákonnosti, legitímneho cieľa a primeranosti, nie je to v rozpore s čl. 8 dohovoru a nezasahuje to do práva na rešpektovanie súkromného a rodinného života (Hilgartner proti Poľsku, rozsudok ESĽP z 3. 3. 2009, č. 37976/06, Trosin proti Ukrajine rozsudok ESĽP z 23. 2. 2012, č. 39758/05). Podstatné teda je, ako existenciu deliacich prepážok zdôvodňuje odporca.

Rétorika generálnej prokuratúry v tomto smere vyznieva skôr tak, že podľa nej odstránenie plexiskla jednoducho „stačí“ (a tým je kontakt umožnený), pričom takýto výklad je podľa názoru ústavného súdu v rozpore s tým, ako je právo na súkromný a rodinný život koncipované. Nejde totiž o to, čo sa „*musí umožniť*“, ale o to, čo sa „*môže obmedziť*“ – a obmedziť sa môže len to, čo spĺňa podmienky uvedené v čl. 8 ods. 2 dohovoru.

Generálna prokuratúra neposkytla žiadnu argumentáciu ani dôvody, prečo nemožno návštevy vykonávať pri stoloch so stoličkami, a teda prečo by mali byť deliace priečky zachované. Práve naopak – s ohľadom na vyjadrenie verejného ochrancu práv, ktorý poukázal na dobrú prax v iných ústavoch, kde to takto realizované je, je zrejme, že na existenciu deliacich priečok pri kontaktných návštevách nie sú dané žiadne legitímne dôvody. V tomto zmysle celkom zjavne neobstojí ani argumentácia ÚVTOS Želiezovce, ktorý sa bráni tým, že v prípade sedenia za stolom by si boli návštevy a odsúdení ešte vzdialenejší, a to najmä s ohľadom na jednoduchý fakt, že nemusia sedieť oproti sebe (zatiaľ čo deliacu

	<p>prepážku tvoriacu návštevné boxy obíť nemožno).</p> <p>Plná realizácia práva odsúdených na kontaktné návštevy pritom nemusí nevyhnutne znamenať finančne náročné stavebné úpravy, iba pár stolov a stoličiek, ktoré možno rozdeliť do oboch častí návštevej miestnosti. Treba zároveň zdôrazniť, že v zmysle už spomínaných európskych väzenských pravidiel (časť I bod 4) nedostatok finančných prostriedkov nie je ospravedlnením pre porušovanie ľudských práv spôsobom, akým sú zabezpečované podmienky pre odsúdených v ústavoch na výkon trestu odňatia slobody.</p> <p>Je potrebné dodať, že aj samotný sťažovateľ uvádza, že návštevy a intímne prejavy musia mať svoje pravidlá, ktoré je nevyhnutné rešpektovať. Čo však za nevyhnutné nemožno považovať, je separácia návštev od odsúdených stenou (resp. akoukoľvek fyzickou prekážkou), ktorá neumožňuje plnohodnotný kontakt medzi dvoma osobami, ktoré majú k sebe blízko (nehovoriac o možnom nebezpečenstve poranenia, čo môže mať význam najmä pri návštevách detí). V posudzovanom prípade neexistuje žiadny ospravedlniteľný dôvod na to, aby návštevy nemohli prebiehať pri stoloch, čím by bola umožnená ničím nerušená vzájomná interakcia a najmä obyčajné prejavy lásky a pochoopenia, ktoré tvoria významnú súčasť ľudského života.</p> <p>Ústavný súd s ohľadom na uvedené závery konštatoval porušenie práva sťažovateľa na nedotknuteľnosť osoby a jej súkromia podľa čl. 16 ods. 1 ústavy, práva na ochranu pred neoprávneným zasahovaním do súkromného a rodinného života podľa čl. 19 ods. 2 ústavy a práva na rešpektovanie súkromného a rodinného života podľa čl. 8 dohovoru.</p> <p>Ústavný súd nálezom rozhodol, že postupom a prípisom generálnej prokuratúry z 18. novembra 2022 v časti, v ktorej generálna prokuratúra prešetrila podnet sťažovateľa týkajúci sa spôsobu, akým sú zabezpečované návštevy s priamym kontaktom v ústave na výkon trestu odňatia slobody, bolo porušené základné právo sťažovateľa na nedotknuteľnosť osoby a jej súkromia podľa čl. 16 ods. 1 ústavy, právo na súkromný a rodinný život podľa čl. 19 ods. 2 ústavy a právo sťažovateľa na rešpektovanie súkromného a rodinného života podľa čl. 8 dohovoru.</p>
použité odkazy na relevantnú judikatúru ústavného súdu, EStP a iných súdov	
súvisiace právne predpisy	
klúčové slová	trest-odňatia slobody prokurátor, prokuratúra-dozor prokurátora

spisová značka	III. ÚS 404/2023
populárny názov	Elektronický podpis advokáta na dovolaní
sudca spravodajca	Robert Šorl
druh konania	konanie o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb
druh rozhodnutia a spôsob vybavenia	Nález - Nález
dátum rozhodnutia	07.11.2023
dotknuté články ústavy a medzinárodných zmlúv	Ústava Slovenskej republiky čl. 46 ods. 1 Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd čl. 6 ods. 1 zákon č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov § 73 zákon č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov § 133
analytická právna veta	Pokiaľ advokát podá elektronické podanie s autorizáciou v presvedčení, že táto

	<p>je perfektná, teda v súlade s osobitným predpisom, je neprimerane prísne a príliš formalistické neumožniť mu tento nedostatok spočívajúci v mylnom využití zdokonaleného elektronického podpisu napraviť. Všeobecné súdy musia v prípade posudzovania splnenia určitých formálnych podmienok vždy zohľadniť, či procesná strana naplnila účel, ktorý sleduje konkrétna procesná norma. Bezpodmienečné trvanie na splnení určitých podmienok bez zohľadnenia toho, či bol naplnený účel danej normy, môže viesť k odopretiu práva na prístup k súdu.</p>
<p>skutkový stav a základné fakty</p>	<p>Sťažovateľ bol ako žalovaný rozsudkom okresného súdu zaviazaný zaplatiť žalobcovi 7 950,38 eur s príslušenstvom. Tento rozsudok bol na odvolanie sťažovateľa potvrdený rozsudkom krajského súdu zo 16. novembra 2021. Proti rozsudku krajského súdu podal sťažovateľ prostredníctvom advokáta 14. marca 2022 dovolanie z dátovej schránky advokáta.</p> <p>Okresný súd sťažovateľovi 29. marca 2022 oznámil, že dovolanie bolo predložené tak, že podpis na ňom nebolo možné overiť, a teda sa naň nebude prihliadať. Okresný súd následne dovolanie sťažovateľa predložil najvyššiemu súdu, ktorý napadnutým opatrením z 28. februára 2023, ktoré bolo sťažovateľovi doručené 12. apríla 2023, vrátil vec okresnému súdu bez rozhodnutia ako nedôvodne predloženú.</p>
<p>z odôvodnenia</p>	<p>Ústavnou sťažnosťou možno namietat každý akt aplikácie práva vrátane neformálneho riešenia veci tzv. prípisom. Ak je výsledkom aplikácie práva akt, ktorý potenciálne porušuje práva a slobody, ústavný súd ho má právomoc posúdiť (Ľalík, M., Ľalík, T. Zákon o Ústavnom súde Slovenskej republiky, Komentár, Bratislava : Wolters Kluwer SR, s. r. o., 2019, s. 366). Akty aplikácie práva, ktoré nie sú klasickými rozhodnutiami, ale ani iným (spravidla faktickým) zásahom, možno podriaďiť pod pojem opatrenie. Aj pre opatrenie platí, že musí byť konečné, teda že voči nemu nie je prípustný žiadny účinný prostriedok nápravy okrem ústavnej sťažnosti (Macejková, I., Bárány, E., Baricová, J., Fiačan, I., Holländer, P., Svák, J. a kolektív. Zákon o Ústavnom súde Slovenskej republiky. Komentár. 1. vydanie. Bratislava : C. H. Beck, 2020, s. 898). Opatrenie najvyššieho súdu je preto spôsobilým predmetom ústavnoprávneho prieskumu.</p> <p>Námietka sťažovateľa smeruje k arbitrárnemu posúdeniu podpisu advokáta sťažovateľa na dovolaní, ktoré bolo podané elektronicky. Advokát sťažovateľa síce dovolanie podpísal, ale podpis nebol kvalifikovaný podľa § 23 ods. 1 zákona o e-Governmente, teda neobsahoval kvalifikovaný certifikát ACA, ale bol nekvalifikovaný, teda obsahoval nekvalifikovaný certifikát PCA. Tieto skutočnosti neboli sporné. Sporné je to, či mohol najvyšší súd na takéto dovolanie neprihliadnuť a neprejednať ho. Základom argumentácie najvyššieho súdu je, že dovolanie nebolo podpísané kvalifikovaným elektronickým podpisom, a teda ide o elektronické podanie bez autorizácie, ktoré bolo potrebné podľa § 125 ods. 2 CSP do 10 dní doplniť v listinnej podobe alebo v elektronickej podobe s autorizáciou podľa osobitného predpisu. Inak súd naň neprihliada a na dodatočné doručenie nevyzýva.</p> <p>Podľa § 125 ods. 2 CSP podanie vo veci samej urobené v elektronickej podobe bez autorizácie podľa osobitného predpisu treba dodatočne doručiť v listinnej podobe alebo v elektronickej podobe autorizované podľa osobitného predpisu. Sťažovateľ podal prostredníctvom advokáta dovolanie v elektronickej podobe s autorizáciou, ktorá neobsahovala kvalifikovaný podpis s certifikátom ACA, ktorý požaduje § 23 ods. 1 zákona o e-Governmente, ale zdokonalený elektronický podpis s certifikátom PCA. Najvyšší súd pritom nepochyboval o tom, že išlo o elektronický podpis advokáta sťažovateľa. Aj z výstupu Národnej agentúry pre sieťové a elektronické služby (NASES) vyplýva, že <i>«používateľ „Juraj Hadrabulec“ použil nekvalifikovaný certifikát vydaný službou „SVK eID PCA»</i>. Bolo teda zrejmé, že oba certifikáty sú na občianskom preukaze advokáta sťažovateľa. Hoci išlo o elektronické podanie s autorizáciou, nešlo o stupeň autorizácie, ktorý požaduje zákon o e-Governmente. Najvyšší súd prijal záver, že aj na toto podanie sa má aplikovať dôsledok predpokladaný v § 125 ods. 2 CSP.</p>

K tomu treba uviesť, že nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 910/2014 z 23. júla 2014 o elektronickej identifikácii a dôveryhodných službách pre elektronicke transakcie na vnútornom trhu a o zrušení smernice 1999/93/ES (ďalej len „nariadenie eIDAS“) rozoznáva tri druhy elektronicke podpisov. Obyčajný, ktorý predstavuje minimálnu garanciu toho, že ho vyhotovila určená osoba. Kvalifikovaný, ktorý na autorizáciu elektronicke podaní vyžaduje § 23 ods. 1 zákona o e-Governmente a ktorý predstavuje najvyššiu formu zabezpečenia zachovania integrity elektronickeho podpisu a dôvery v totožnosť osoby, ktorá autorizáciu vykonala. Medzistupňom je advokátom sťažovateľa použitý zdokonalený elektronicke podpis, ktorý musí spĺňať požiadavky (i) jedinečného spojenia s podpisovateľom, (ii) určenia jeho totožnosti, (iii) vyhotovenia pomocou údajov na elektronicke podpis, ktoré môže podpisovateľ s vysokou mierou dôveryhodnosti používať len pod svojou výlučnou kontrolou, a (iv) prepojenia s údajmi, ktoré sa ním podpisujú tak, že možno zistiť každú dodatočnú zmenu (bližšie Friedrich M. – Semanová, M. Vybrané aspekty elektronickeho podpisovania a elektronickej kontraktácie 1. časť. Elektronicke podpisovanie. In Bulletin slovenskej advokácie 9 – 10/2022, s. 9 – 10).

V tejto súvislosti je potrebné sa najskôr zaoberať účelom § 125 ods. 2 CSP a tým, na aké situácie dopadá dôsledok nedodržania formy elektronickeho podania vo veci samej. Účelom elektronickeho podania je zjednodušiť a zefektívniť civilné súdne konanie. Pri elektronicke podaniach vo veci samej je prirodzene potrebné zabezpečiť dostatočnú verifikáciu osoby, ktorá podanie urobila. Zákon preto predpisuje striktné formálne pravidlá a volí formu kvalifikovaného elektronickeho podpisu podľa zákona o e-Governmente. Stanovenie týchto pravidiel je úplne pochopiteľné. Tieto pravidlá by však nemali prístup strán k súdu sťažovať až znemožňovať. Elektronicizácia justície je výzvou pre všetky právnické profesie, a preto je potrebné k posudzovaniu splnenia rôznych technických náležitostí pristupovať s porozumením. S porozumením aj k elektronicke podaniach procesných strán, ktoré nemožno pri každom technickom nedostatku nezvratne sankcionovať. Pokiaľ je prípustné odstraňovať vady listinných podaní, a to aj pri nedostatku podpisu (II. US 350/2021) alebo nedostatku plnomocenstva (NS SR sp. zn. 1Cdo/152/2010), nie je rozumný dôvod preto, aby to pri elektronicke podaniach s nedostatočnou, no stále zákonom predpokladanou autorizáciou nebolo možné. Potom by mali elektronicke podania nevýhodnejší a prísnejší režim, čo iste nebolo cieľom zákonodarcu.

V § 125 ods. 2 CSP formulovaná povinnosť doplniť elektronicke podanie v lehote desiatich dní zjavne smeruje voči elektronicke podaniach, ktorých autorizácia je na úrovni obyčajného elektronickeho podpisu. Jazykovo je teda potrebné § 125 ods. 2 CSP vykladať tak, že slovné spojenie podľa osobitného predpisu len charakterizuje autorizáciu, ktorá pri podaní elektronickeho podania chýba, neznamená to však, že následky nedostatku tejto autorizácie dopadajú aj na situácie, ak elektronicke podanie vo veci samej má autorizáciu, ktorá ale nie je v súlade s osobitným predpisom. Pri podaní elektronickeho podania vo veci samej bez akéhokoľvek vyššieho stupňa autorizácie si je sám podávateľ vedomý, že podanie vo veci samej v takejto podobe nemôže vyvolať procesné účinky a treba ho doplniť, inak súd naň podľa § 125 ods. 2 CSP neprihliadne. Pokiaľ však advokát podá elektronicke podanie s autorizáciou v presvedčení, že táto je perfektná, teda v súlade s osobitným predpisom, je neprimerane prísne a príliš formalistické neumožniť mu tento nedostatok spočívajúci v mylnom využití zdokonaleného elektronickeho podpisu napraviť. Všeobecné súdy musia v prípade posudzovania splnenia určitých formálnych podmienok vždy zohľadniť, či procesná strana naplnila účel, ktorý sleduje konkrétna procesná norma. Bezpodmienečné trvanie na splnení určitých podmienok bez zohľadnenia toho, či bol naplnený účel danej normy, môže viesť k odopretiu práva na prístup k súdu (III. 269/2022). V uvedenej veci je zrejme (podanie z dátovej schránky advokáta s použitím jeho zdokonaleného elektronickeho podpisu), že dovolanie podal advokát sťažovateľa, ktorý je povinný so súdom komunikovať elektronicke, pričom z jeho konania nijako nevyplýva, že by obchádzal účel § 125 ods. 2 CSP, teda vedome podával podanie s obyčajným elektronicke

	<p>podpisom. Naopak, bolo zrejme, že využil technický prostriedok, ktorý viedol k vyhotoveniu zdokonaleného elektronického podpisu a ktorý zrejme skôr používal na vyhotovenie kvalifikovaného elektronického podpisu.</p> <p>Súdy však pri posudzovaní tohto nedostatku nepostupovali v súlade s účelom § 125 ods. 2 CSP a konali neprimerane prísne, ak tento nedostatok nezvratne sankcionovali tak, že sťažovateľa nevyzvali na odstránenie tohto nedostatku a na dovolanie neprihliadli. Nemožno spochybňovať snahu najvyššieho súdu trvať na dodržiavaní jasných pravidiel stanovených zákonom. Rozhodne nemožno spochybňovať význam formalít a podmienok konania, ktoré musia byť dodržané v konaní pred súdmi (III. US 194/2012, rozhodnutia ÚS ČR IV. US 281/04, III. US 2373/21). Tieto obmedzenia a ich výklad však nemôžu neprimeraným spôsobom obmedziť jednotlivca v prístupe k súdu takým spôsobom a v takej miere, že by právo na prístup k súdu bolo spochybnené vo svojej podstate.</p> <p>Je v súlade s čl. 46 ods. 1 ústavy, ak všeobecné súdy pri posudzovaní podaní účastníkov konania volia postup, ktorý je ústretovejší k právu účastníkov na prístup k súdu (ÚS ČR, sp. zn. I. ÚS 354/15). Splnenie určitých formálnych náležitostí podaní, ako aj stanovenie podmienok konania dávajú súdnemu konaniu potrebnú formálnosť a jasné pravidlá. Tie však nemôžu byť vyžadované tak, že od účastníkov konania sa bude vyžadovať bezpodmienečná neomylnosť. Tak ako má súd právo na opravu svojich chýb prostredníctvom inštitútu opravy rozsudku (§ 224 CSP) alebo doplnenia rozsudku (§ 225 CSP), určitá primeraná tolerancia by mala existovať aj vo vzťahu k prípadným nedostatkom úkonov strán sporu. Záver najvyššieho súdu o tom, že dovolanie v dôsledku absencie autorizácie nebolo vôbec podané, je výsledkom takej aplikácie ustanovenia procesného predpisu (§ 125 ods. 2 CSP), ktorý nesmeruje k naplneniu jeho účelu. Preto ide o zjavne nedôvodnú a formalistickú právnu úvahu pri výklade procesných predpisov, ktorej následkom je porušenie práv sťažovateľa podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru. Z toho dôvodu bolo podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ústavnej sťažnosti vyhovené a namietané opatrenie najvyššieho súdu zrušené s tým, že vec sa mu vracia na ďalšie konanie.</p> <p>Ústavný súd nálezom rozhodol, že opatrením najvyššieho súdu z 28. februára 2023 bolo porušené základné právo sťažovateľa na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a jeho právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.</p>
použité odkazy na relevantnú judikatúru ústavného súdu, ESEP a iných súdov	
súvisiace právne predpisy	
kľúčové slová	elektronický podpis dovolanie-dovolacie konanie

spisová značka	III. ÚS 406/2023
populárny názov	Neodkladné opatrenie
sudca spravodajca	Robert Šorl
druh konania	konanie o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb
druh rozhodnutia a spôsob vybavenia	Nález - Nález
dátum rozhodnutia	07.11.2023
dotknuté články ústavy a medzinárodných zmlúv	Ústava Slovenskej republiky čl. 46 ods. 1 Ústava Slovenskej republiky čl. 127 ods. 2 Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd čl. 6 ods. 1 zákon č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov § 73 ods. 3
analytická právna veta	Požiadavka okresného súdu na geometrický plán s vyznačením plošnej výmery dotknutej časti existujúceho pozemku v origináli nemá žiadnu oporu nielen

	<p>v procesných predpisoch upravujúcich postup súdu, ale ani v hmotnoprávných predpisoch, ktoré upravujú podrobnosti právnych úkonov týkajúcich sa zriadenia vecných bremien.</p> <p>Neodkladné opatrenie, v dôsledku ktorého sa má zabezpečiť prístup sťažovateľa k jeho nehnuteľnostiam, nijak nenahrádza konanie, ktorým sa má určiť existencia alebo má byť zriadené vecné bremeno. Účelom neodkladného opatrenia je poskytnúť rýchlu a účinnú ochranu, pričom jedným z možných návrhov je aj návrh na uloženie povinnosti niečo konať alebo niečo strpieť. Súdom pritom nič nebránilo, aby sťažovateľovi uložili povinnosť podať žalobu či už o určenie alebo zriadenie vecného bremena. Predpokladom nariadenia neodkladného opatrenia je osvedčenie dôvodnosti a trvania nároku, ktorému sa neodkladným opatrením poskytuje ochrana. Osvedčenie nároku neznamena len osvedčenie, čo sa stalo a čo je medzi stranami skutkovo nesporné, ale aj osvedčenie toho, že po právnom posúdení osvedčeného skutkového stavu možno predpokladať danosť práva, ktorému sa poskytuje neodkladná ochrana.</p>
<p>skutkový stav a základné fakty</p>	<p>Sťažovateľ sa návrhom z decembra 2022 proti žalovanému domáhal nariadenia neodkladného opatrenia, ktorým mu bude uložené strpieť prechod a prejazd sťažovateľa a zdržať sa akýchkoľvek úkonov, ktoré môžu sťažiť alebo znemožniť prejazd a prechod sťažovateľa cez pozemok vo vlastníctve žalovaného. Okrem toho žalovanému žiadal uložiť, aby mu umožnil pripojenie na odber elektriny na jej odbernom mieste.</p> <p>Okresný súd uznesením z 13. januára 2023 návrh sťažovateľa zamietol. Proti tomuto uzneseniu okresného súdu sa sťažovateľ odvolal. Krajský súd ústavnou sťažnosťou namietaným uznesením rozhodnutie okresného súdu potvrdil.</p>
<p>z odôvodnenia</p>	<p>K zamietnutiu návrhu na nariadenie neodkladného opatrenia došlo primárne v dôsledku formálneho argumentu o nedostatkoch geometrického plánu. Podľa okresného súdu nestačí znázornenie na geometrickom pláne iba čiarami a plán musí byť predložený v origináli. Tak tomu nie je. Geometrický plán je technický podklad, ktorého význam pre právne vzťahy vyplýva z katastrálneho zákona. Geometrický plán je podľa § 3 vyhlášky č. 461/2009 Z. z., ktorou sa vykonáva katastrálny zákon č. 162/1995 Z. z., buď grafické znázornenie (i) nehnuteľností, ktoré vzniknú rozdelením alebo zlúčením nehnuteľností (vyjadruje stav nehnuteľností pred zmenou a po zmene s uvedením doterajších a nových parcelných čísel, výmer, druhov pozemkov a ďalších údajov), alebo (ii) vecného bremena k časti pozemku.</p> <p>Z právnej úpravy je zrejmé, že treba rozlišovať medzi geometrickým plánom na účely rozdelenia alebo zlúčenia pozemku a plánom na znázornenie vecného bremena. Rozlišovaniu zodpovedá aj úprava plánu na účely zriadenia vecného bremena, ktorá je obsiahnutá v smernici Úradu geodézie, kartografie a katastra Slovenskej republiky na postup pri zápise, zmene a výmaze vecného bremena v súbore popisných informácií katastra nehnuteľností. Podľa § 3 ods. 4 tejto smernice rozsah vecného bremena k časti pozemku sa v súbore popisných informácií katastra nehnuteľností eviduje odkazom na číslo úradného overenia geometrického plánu. Zo smernice vôbec nevyplýva, že by takýto plán mal obsahovať údaj o výmere časti pozemku dotknutej vecným bremenom. Časť pozemku dotknutá bremenom sa vyznačuje farebnými prerušovanými čiarami v grafickej časti geometrického plánu bez toho, aby ju bolo potrebné vyjadriť plošnou výmerou v popisnej časti plánu vytvorením osobitnej parcely tak, ako tomu je pri plánoch, ktoré slúžia na zlúčenie alebo rozdelenie už evidovaných parciel.</p> <p>Požiadavka okresného súdu na geometrický plán s vyznačením plošnej výmery dotknutej časti existujúceho pozemku v origináli tak nemá žiadnu oporu nielen v procesných predpisoch upravujúcich postup súdu, ale ani v hmotnoprávných predpisoch, ktoré upravujú podrobnosti právnych úkonov týkajúcich sa zriadenia vecných bremien. Požiadavka okresného súdu, ktorú ako správnu vyhodnotil krajský súd, je celkom zmyslená a formalistická. Argument o potrebe vyjadrenia výmery dotknutej časti pozemku neobstojí nielen z formálnych dôvodov, no predovšetkým preto, že rozsah výmery tejto časti pozemku je vyjadrený jasne a zrozumiteľne graficky. Sám okresný súd vyhodnotil, že neodkladné opatrenie</p>

sa týka približne 250 m². Predovšetkým však plocha, ktorej sa má týkať obmedzenie pozemku, musí byť zrejmá z mapového znázornenia, ktoré odráža pomery v teréne. Merné vyjadrenie plochy je rovnako ako pri geometrických plánoch na zlúčenie alebo rozdelenie parciel len pomocným údajom. Bez významu je otázka, či je geometrický plán predložený v origináli alebo v kópii. Sťažovateľom žiadané neodkladné opatrenie nemalo byť predmetom zápisu v katastri nehnuteľností, malo len žalovanému jasne komunikovať, v ktorej časti svojho pozemku má strpieť prejazd sťažovateľa, ktorý bol už tak či tak roky vyjadrený faktickým užívaním v teréne. Na to bolo vyjadrenie plošnej výmery tejto časti pozemku na origináli geometrického plánu celkom nesprávnou formalistickou požiadavkou. Zo žiadneho predpisu procesného práva nevyplýva, že súdne rozhodnutie o neodkladnom opatrení je vykonateľné len s priloženým originálom geometrického plánu.

Ďalší argument okresného súdu mal materiálny charakter a vychádzal z toho, že vzťah sťažovateľa, ktorý je vlastníkom stavby bez prístupu k verejnej komunikácii, a žalovaným, ktorý vlastní príľahlý pozemok, je upravený v § 151o ods. 3 Občianskeho zákonníka, ktorý umožňuje zriadenie vecného bremena len za náhradu. Preto ak sťažovateľ mieni dosiahnuť prístup neodkladným opatrením, obchádza § 151o ods. 3 Občianskeho zákonníka. Sťažovateľ toto východisko okresného súdu v odvolaní považoval za nesprávne. Krajský súd sa rovnako ako s ostatnými námietkami sťažovateľa aj s touto otázkou vysporiadal stroho, stotožnením sa s okresným súdom. Platí, že ak sa odvolací súd stotožňuje s odôvodnením napadnutého rozhodnutia, môže sa v odôvodnení obmedziť len na skonštatovanie správnosti dôvodov napadnutého rozhodnutia, prípadne doplniť na zdôraznenie správnosti napadnutého rozhodnutia ďalšie dôvody. To však neznamená, že odvolací súd sa nemá vysporiadať s podstatnými odvolacími argumentmi. Možno konštatovať, že táto povinnosť splnená nebola. Sťažovateľ nedostal vôbec odpoveď na základné argumenty nadväzujúce na argumentačnú strohosť odôvodnenia okresného súdu. Z odôvodnení okresného súdu a krajského súdu vôbec nemožno vyvodit' argumenty, ktoré by boli spôsobilé presvedčiť o správnosti zamietnutia návrhu sťažovateľa.

K argumentu súdov o obchádzaní zákona treba uviesť, že neodkladné opatrenie, v dôsledku ktorého sa má zabezpečiť prístup sťažovateľa k jeho nehnuteľnostiam, nijak nenahrádza konanie, ktorým sa má určiť existencia alebo má byť zriadené vecné bremeno. Účelom neodkladného opatrenia je poskytnúť rýchlu a účinnú ochranu, pričom jedným z možných návrhov je aj návrh na uloženie povinnosti niečo konať alebo niečo strpieť. Sťažovateľ vyjadril potrebu úpravy pomerov, keďže sa po dlhých rokoch nerušeného užívania ocitol bez prístupu k svojim nehnuteľnostiam. Súdom pritom nič nebránilo, aby sťažovateľovi uložili povinnosť podať žalobu či už o určenie alebo zriadenie vecného bremena. Predpokladom nariadenia neodkladného opatrenia je osvedčenie dôvodnosti a trvania nároku, ktorému sa neodkladným opatrením poskytuje ochrana. Osvedčenie nároku neznamená len osvedčenie, čo sa stalo a čo je medzi stranami skutkovo nesporné, ale aj osvedčenie toho, že po právnom posúdení osvedčeného skutkového stavu možno predpokladať danosť práva, ktorému sa poskytuje neodkladná ochrana (III. ÚS 458/2022). Z odôvodnenia rozhodnutí nemožno vyvodit', že by tento predpoklad sťažovateľa na nariadenie neodkladného opatrenia bol argumentáciou súdov vyvrátený.

Neodkladné opatrenie možno nariadiť, ak je potrebné bezodkladne upraviť pomery. Tento atribút však bez ďalšieho neznamená, že ide o akútny a nevyhnutne jednorazový stav. Potreba upraviť pomery môže byť bezodkladná a pretrvávajúca aj dlhší čas (III. ÚS 422/2021). Skutočnosť, že tento stav trvá dlhšiu dobu, nemôže byť na ťarchu sťažovateľa, naopak, svedčí o tom, že potreba bezodkladne upraviť pomery stále trvá a je o to akútnejšia. Nemožno súhlasiť ani s tvrdením žalovaného, že sťažovateľ by neodkladným opatrením získal užívacie právo na neobmedzený čas. Neodkladné opatrenie, vo vzťahu ku ktorému je začaté konanie vo veci samej (konanie o zriadenie vecného bremena), možno kedykoľvek zrušiť. Okrem toho neodkladnú procesnú úpravu nemožno interpretovať ako nedôvodný zisk užívacieho práva. Ide o dočasnú úpravu

a strana sporu, ktorej ňou bola spôsobená ujma, má podľa § 340 CSP právo na náhradu škody, ak neodkladné opatrenie zanikne z akékoľvek iného dôvodu ako úspechu žalobcu vo veci samej.

Vo vzťahu k dôkazom, ktoré predložil žalovaný k odvolaniu sťažovateľa, možno uviesť, že z odôvodnenia krajského súdu nie je zrejmé, ako tieto dôkazy vyhodnotil s ohľadom na tvrdenia sťažovateľa o hrozbe vzniku ujmy v dôsledku odpojenia od elektriny. Samotná skutočnosť, že sťažovateľ využíva elektrinu, implicitne osvedčuje, že jej odpojením dosiaľ vykonávanú podnikateľskú činnosť vykonávať nebude môcť. To bez ďalšieho predpokladá vznik ujmy. K tomu treba uviesť, že nedostatok písomnej konfrontácie tvrdení strán v ich celkom rozporuplných vyjadreniach mohol byť vyplnený ich konfrontáciou na pojednávaní. Nenariadenie pojednávania je totiž len možnosťou a prichádza do úvahy najmä vtedy, ak by pojednávanie mohlo zmať účel neodkladného opatrenia. To vo veci sťažovateľa nemožno identifikovať.

Vo vzťahu ku kontradiktórnosti je potrebné poukázať na to, že zákonné ustanovenia o povinnosti doručiť vyjadrenie protistrane treba vnímať ako minimálne štandardy pri napĺňaní princípu kontradiktórnosti. To, že je súd povinný doručovať vyjadrenie protistrane aj nad rámec zákonnej úpravy, vyplýva zo samotnej podstaty spravodlivého procesu – zásady kontradiktórnosti konania, ktorá na súdy kladie povinnosť byť ostražitý pri jej napĺňaní, pričom súdy sa nemôžu obmedzovať len na medze zákonných príkazov (I. ÚS 155/2020). Možno pripustiť nedoručenie bezobsažného vyjadrenia. To však nie je prípad podania žalovaného, ktoré do rozhodovania prinieslo celkom nové skutočnosti. Krajský súd v rozhodnutí priamo poukazuje na vyjadrenie žalovaného a z odôvodnenia je zrejmé, že tieto tvrdenia boli pri jeho rozhodovaní relevantné. Veď napokon na argumenty sťažovateľa v odvolaní krajský súd nereagoval vôbec a stotožnenie sa s argumentmi okresného súdu doplnil záverom o dôvodnosti tvrdení žalovaného.

Vo veci tejto ústavnej sťažnosti ide o prieskum rozhodnutia o zamietnutí návrhu na nariadenie neodkladného opatrenia. Pri východisku, že do takéhoto rozhodnutia možno zasiahnuť len pri zjavnom excese, treba skúmať, či argumenty, ktoré by k vyjadreniu žalovaného vzniesol sťažovateľ, by mohli vážne spochybniť tvrdenia žalovaného, na ktorých postavil svoje odôvodnenie krajský súd. Skutkové argumenty žalovaného, ktoré si nekriticky osvojil krajský súd (prenajatie spornej časti pozemku tretej osobe a prístup sťažovateľa ku skladu inou cestou), sťažovateľ mohol spochybniť až v ústavnej sťažnosti. K tvrdeniu žalovaného, že sťažovateľ mal priestor na oboznámenie sa s obsahom jeho vyjadrenia k odvolaniu nahliadnutím do spisu, treba uviesť, že táto možnosť nekompenzuje nedoručenie stanoviska protistrany druhej strane (rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva Milatová a ostatní proti Českej republike, bod 61). To platí o to viac, že medzi doručením vyjadrení žalovaného a rozhodnutím krajského súdu uplynulo len pár dní.

Vo vzťahu k argumentácii krajského súdu a žalovaného, že sťažovateľ môže podať nový návrh na nariadenie neodkladného opatrenia, je potrebné poukázať na § 329 ods. 3 CSP, podľa ktorého ak po vydaní uznesenia, ktorým bol zamietnutý návrh na nariadenie neodkladného opatrenia, dôjde k zmene skutkových okolností významných pre rozhodnutie, nezakladá právoplatné rozhodnutie, ktorým bol zamietnutý návrh na nariadenie neodkladného opatrenia, prekážku rozhodnutej veci. Pokiaľ teda nedošlo k zmene skutkových okolností, z ktorých svoje právo odvodzuje žalobca, môže ísť o tú istú vec s rizikom zastavenia konania o ďalšom návrhu sťažovateľa. Vo veci sťažovateľa len ťažko možno hovoriť o zmene skutkových okolností. Skôr možno dospieť k tomu, že krajský súd v namietanom uznesení považoval za osvedčené skutočnosti tvrdené žalovaným, z ktorých vytvoril hoc aj podporné argumenty pre zamietnutie návrhu sťažovateľa, no bez toho, aby ho s týmito tvrdeniami akokoľvek konfrontoval. Nie je dôvod, aby táto nedôslednosť v postupe všeobecných súdov bola vyplňovaná ďalším návrhom sťažovateľa na nariadenie

	<p>neodkladného opatrenia.</p> <p>Celé konanie o návrhu sťažovateľa je tak poznamenané snahou všeobecných súdov o dosiahnutie formálneho rozhodnutia bez snahy, aby rozhodnutie vychádzalo z osvedčených skutočností v miere potrebnej na prijatie právneho záveru, či mu treba poskytnúť ochranu neodkladným opatrením. Dalším prvkom postupu oboch súdov je úzkoprsá snaha o dodržanie minimálneho štandardu procesných práv bez akejkoľvek snahy o dosiahnutie čo najvyššej a pre rozhodnutie o neodkladnom opatrení nevyhnutnej miery osvedčenia stranami tvrdených protichodných skutočností. Pri rozhodnutí okresného súdu k tomu došlo použitím celkom neplatných a nezodôvodnených argumentov, s ktorými sa bez akékoľvek pokusu o ich verifikáciu stotožnil krajský súd. V postupe krajského súdu bolo rozhodujúcim prvkom jeho zlyhanie v celkom nekritickom prevzatí argumentov okresného súdu, ktoré bolo doplnené so sťažovateľom nekonfrontovanou nepreverenou skutkovou argumentáciou žalovaného. Všetky tieto okolnosti vo svojom vzájomnom súvisi mali za následok porušenie základného práva sťažovateľa na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy. Preto bolo podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ústavnej sťažnosti vyhovené s tým, že rozhodnutie krajského súdu sa zrušuje a vec sa mu vracia na ďalšie konanie.</p> <p>Ústavný súd nálezom rozhodol, že uznesením krajského súdu z 15. marca 2023 bolo porušené základné právo sťažovateľa na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy.</p>
použité odkazy na relevantnú judikatúru ústavného súdu, ESLP a iných súdov	
súvisiace právne predpisy	
klúčové slová	vecné bremeno občianske súdne konanie-Civilný sporový poriadok opatrenie-neodkladné

spisová značka	III. ÚS 419/2023
populárny názov	Náhrada trov - účelnosť
sudca spravodajca	Robert Šorl
druh konania	konanie o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb
druh rozhodnutia a spôsob vybavenia	Nález - Nález
dátum rozhodnutia	09.11.2023
dotknuté články ústavy a medzinárodných zmlúv	Ústava Slovenskej republiky čl. 46 ods. 1 Ústava Slovenskej republiky čl. 127 ods. 2 Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd čl. 6 ods. 1 zákon č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov § 73 ods. 3
analytická právna veta	Úvaha, čo treba podľa § 251 CSP považovať za preukázané, odôvodnené a účelne vynaložené výdavky v konaní v súvislosti s uplatňovaním alebo bránením práva, bola zákonom ponechaná na súd. Súd musí každý výdavok posudzovať osobitne a jeho úvaha nesmie byť nelogická, v rozpore s legálnou definíciou a účelom náhrady trov konania. Úlohou okresného súdu bolo posúdiť účelnosť troch výdavkov žalovaného súvisiacich s procesným úkonom sťažovateľky – späťvzatím žaloby a vysporiadať sa s tým, aká výška odmeny patrí za účasť na pojednávaní, na ktorom bol vyhlásený kontumačný rozsudok. Zákonné, čiastočne možno aj duplicitné kategórie preukaznosti, odôvodnenosti, účelnosti, vzniku počas konania a súvislosti s uplatnením alebo bránením práva sú však relatívne samostatné, a preto nesplnenie čo i len jednej z týchto kategórií môže viesť k rozhodnutiu o nepriznaní odmeny a náhrad za ten či onen úkon právnej služby.

	<p>Hoci § 13a ods. 1 písm. c) vyhlášky nekladie žiadne požiadavky na rozsah a kvalitu písomného podania, musí toto podanie svojím obsahom smerovať k rozhodnutiu vo veci samej. Len bez ďalšieho nemožno každé podanie strán reagujúce na výzvu súdu považovať za podanie týkajúce sa veci samej. Vždy treba pri odmene za písomné podanie skúmať, či obsahovo spĺňa atribút týkajúci sa veci samej.</p>
<p>skutkový stav a základné fakty</p>	<p>Sťažovateľka sa žalobou proti žalovanému domáhala zaplata sumy 180 500 eur. Po tom, čo sťažovateľka vzala žalobu späť, okresný súd konanie zastavil a žalovanému priznal proti sťažovateľke náhradu trov konania.</p> <p>Okresný súd uznesením vyššieho súdneho úradníka určil výšku trov žalovaného na 315,20 eur s tým, že pri určení základnej sadzby tarifnej odmeny nevychádzal z výšky peňažného plnenia, zaplata ktorého sa sťažovateľka domáhala, ale z nemožnosti zistiť hodnotu práva v peniazoch. Žalovanému priznal náhradu za tri úkony jeho advokáta: príprava a prevzatie zastúpenia, účasť na pojednávaní 5. septembra 2019 a súhlas so späťvzatím žaloby z 25. júna 2020. Nepriznal mu náhradu za dva úkony: (i) vyjadrenie k späťvzatiu žaloby z 20. apríla 2020, keďže vzhľadom na jeho obsah nešlo o podanie vo veci samej, a (ii) ďalšiu poradu žalovaného s jeho advokátom z 24. júna 2020, ktorá len predchádzala súhlasu so späťvzatím žaloby a nešlo o účelný a nevyhnutný úkon. Proti uzneseniu podal žalovaný sťažnosť.</p> <p>Okresný súd ústavnou sťažnosťou namietaným uznesením sudcu uznesenie vyššieho súdneho úradníka zmenil tak, že výšku náhrady trov žalovaného určil na 4 772,28 eur. Pri určení základnej sadzby tarifnej odmeny za jeden úkon vychádzal z výšky peňažného plnenia, zaplata ktorého sa sťažovateľka domáhala. Sudca priznal žalovanému náhradu trov aj za tie dva úkony, za ktoré mu ju vyšší súdny úradník nepriznal.</p>
<p>z odôvodnenia</p>	<p>So sťažnostnou námietkou nedostatku odôvodnenia namietaného uznesenia v časti o účelnosti a dôvodnosti náhrady trov za vyjadrenie a poradu k späťvzatiu nemožno súhlasiť. Hoci je odôvodnenie priznania odmeny za tieto úkony právnej služby stručné, je z neho zrejmé, prečo ich okresný súd považoval za účelne a dôvodne vynaložené. Vyjadrenie k späťvzatiu z apríla 2020, lebo bolo reakciou na výzvu okresného súdu, a poradu žalovaného s advokátom z júna 2020, lebo predchádzala súhlasu so späťvzatím žaloby. Na strane druhej treba posúdiť, či záver o priznaní odmeny žalovanému aj za tieto dva úkony právnej služby nie je výsledkom zjavne mylnej právnej úvahy okresného súdu a či na odmenu za účasť na pojednávaní aplikoval správne ustanovenie vyhlášky. Úvaha, čo treba podľa § 251 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“) považovať za preukázané, odôvodnené a účelne vynaložené výdavky v konaní v súvislosti s uplatňovaním alebo bránením práva, bola zákonom ponechaná na súd. Súd musí každý výdavok posudzovať osobitne a jeho úvaha nesmie byť nelogická, v rozpore s legálnou definíciou a účelom náhrady trov konania. Úlohou okresného súdu bolo posúdiť účelnosť troch výdavkov žalovaného súvisiacich s procesným úkonom sťažovateľky – späťvzatím žaloby a vysporiadať sa s tým, aká výška odmeny patrí za účasť na pojednávaní, na ktorom bol vyhlásený kontumačný rozsudok. K tomu treba uviesť, že zákonné, čiastočne možno aj duplicitné kategórie preukaznosti, odôvodnenosti, účelnosti, vzniku počas konania a súvislosti s uplatnením alebo bránením práva sú však relatívne samostatné, a preto nespĺnenie čo i len jednej z týchto kategórií môže viesť k rozhodnutiu o nepriznaní odmeny a náhrad za ten či onen úkon právnej služby.</p> <p>Treba posúdiť, či aj vyjadrenie k späťvzatiu z apríla 2020 a aj súhlas so späťvzatím z júna 2020 sú podania týkajúce sa veci samej podľa § 13a ods. 1 písm. c) vyhlášky, za ktoré žalovanému patrí náhrada odmeny ako za dva samostatné úkony. Za úkon týkajúci sa veci samej možno považovať súhlas so späťvzatím žaloby. Hoci § 13a ods. 1 písm. c) vyhlášky nekladie žiadne požiadavky na rozsah a kvalitu písomného podania, musí toto podanie svojím obsahom smerovať k rozhodnutiu vo veci samej. Tak tomu bolo len pri súhlase</p>

žalovaného so späťvzatím žaloby z júna 2020. Náhradou výdavkov za vyjadrenie k späťvzatiu z apríla 2020 nemožno zaťažiť sťažovateľku, pretože obsahovo nezodpovedalo úkonu bezprostredne nadväzujúcemu na späťvzatie žaloby, keď jeho obsahom na pol strany bolo len vyjadrenie advokáta, že žalovaný sa vyjadrí dodatočne až po vzájomnej porade. To platí o to viac, že žalovanému nebola súdom určená lehota na vyjadrenie, kedy by sa dalo očakávať, že advokát súdu len oznámi, že sa do uplynutia lehoty nestihne poradiť s klientom a požiada o jej predĺženie. Vyjadrenie advokáta žalovaného k späťvzatiu, resp. oznámenie o neskoršom vyjadrení žalovaného k späťvzatiu z apríla 2020 bolo neúčelným, nedôvodným úkonom, za ktorý nemožno žalovanému priznať náhradu. Na tom nič nemení ani to, že vyjadrenie bolo reakciou na výzvu súdu. Len bez ďalšieho nemožno každé podanie strán reagujúce na výzvu súdu považovať za podanie týkajúce sa veci samej. To jednak nevyplýva zo žiadnej právnej normy, výzvy súdov sú nie vždy oprávnené zmysluplné, no vždy treba pri odmene za písomné podanie skúmať, či obsahovo spĺňa atribút týkajúci sa veci samej.

Hoci advokát žalovaného formálne preukázal ich vzájomnú poradu z júna 2020, tak len v potvrdení deklarovaný čas jej trvania si nemôže okresný súd nekriticky osvojiť. To platí o to viac, že trvanie porady advokáta s klientom nemožno žiadnym spôsobom verifikovať. Preto mal okresný súd osobitne skúmať nielen účelnosť trvania tejto porady s prihliadnutím na jej predmet a okolnosti sporu, ale aj jej dôvodnosť. Ťažko si predstaviť, čo mohlo vo veci sťažovateľky na porade žalovaného s advokátom o súhlase so späťvzatím trvať viac ako hodinu, keď žalovaný poprel uplatnený nárok a žiadal žalobu zamietnuť. Na jednej strane možno súhlasiť s okresným súdom, že ide o dôležité rozhodnutie, no na strane druhej v okolnostiach veci sťažovateľky nemožno dospieť k záveru, že by mohlo trvať viac ako hodinu. Žalovaný od začiatku konania považoval žalobu za nedôvodnú, preto neexistuje racionálny dôvod, aby sa viac ako hodinu radil s advokátom, či bude alebo nebude súhlasiť s jej späťvzatím.

K sťažnostnej námietke o nesprávnej výške odmeny za účasť na pojednávaní 5. septembra 2019 treba uviesť, že už vyšší súdny úradník priznal žalovanému za tento úkon odmenu v plnej výške základnej sadzby, proti čomu sťažovateľka nepodala sťažnosť. No vo vyjadrení k sťažnosti žalovaného, hoci len všeobecne, namietla nesprávnosť a nezákonnosť vyčíslenia trov žalovaného. To v spojení so značným rozdielom vo výške trov priznaných vyšším súdnym úradníkom a sudcom robí túto námietkou spôsobilou ústavného prieskumu.

Ustanovenie § 13a ods. 4 vyhlášky, podľa ktorého za zastúpenie na pojednávaniach, na ktorých došlo iba k vyhláseniu rozhodnutia, patrí odmena vo výške jednej polovice základnej sadzby, je špeciálnym k § 13a ods. 1 písm. e) vyhlášky, kedy za účasť na pojednávaní patrí odmena v plnej výške základnej sadzby. Treba posúdiť, či za úkon hodný len polovice základnej sadzby možno považovať účasť advokáta na pojednávaní, na ktorom bol vyhlásený kontumačný rozsudok. Súd po legitimačných úkonoch podľa § 180 CSP a rozhodnutí o konaní pojednávania v neprítomnosti predvolaných osôb otvoril pojednávanie. Zo zápisnice o pojednávaní z 5. septembra 2019 vyplýva, že okresný súd po vyvolaní veci zistil neprítomnosť sťažovateľky, na čo advokát žalovaného navrhol rozhodnúť kontumačne, na čo okresný súd už len vyhlásil rozsudok pre zmeškanie. Zo zápisnice nevyplýva, že by okresný súd pojednávanie otvoril a vec meritórne prejednal. Preto možno dospieť k záveru, že účasť advokáta žalovaného na pojednávaní, na ktorom okresný súd vec meritórne neprejednal a len vyhlásil rozsudok pre zmeškanie, nie je plnohodnotným úkonom právnej služby tak, ako to predpokladá § 13a ods. 1 písm. e) vyhlášky, ale je to úkon povahou a účelom najbližší k účasti na pojednávaní, na ktorom bol iba vyhlásený rozsudok podľa § 13a ods. 4 vyhlášky, za ktorý advokátovi žalovaného patrí len polovičná odmena.

Záver okresného súdu o priznaní náhrady odmeny až za tri úkony súvisiace s jednoduchým procesným úkonom – vyjadrením súhlasu so späťvzatím žaloby, nesleduje legitímny zmysel náhrady iba účelne a dôvodne vynaložených trov konania. Kategória účelnosti trov vychádza zo všeobecných zásad efektivity,

	<p>primeranosti sporového konania a pri jej aplikácii treba zohľadniť praktickú a logickú rovnováhu. Namietaný záver okresného súdu o počte úkonov, za ktoré priznal náhradu trov konania, a o výške odmeny, ktorú za ne priznal, je výsledkom zjavne mylného výkladu a aplikácie noriem CSP a vyhlášky. Preto namietaným uznesením došlo k porušeniu práva sťažovateľky na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a obsahovo zhodného práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru s tým, že podľa čl. 127 ods. 2 ústavy bolo namietané uznesenie zrušené a vec okresnému súdu vrátená na ďalšie konanie.</p> <p>Na okraj možno uviesť, že úkony súvisiace s vyjadrením k späťvzatiu žaloby boli dôsledkom nesústredeného a prehnane formálneho postupu okresného súdu, ktorý žalovaného vyzval na vyjadrenie. V prvom rade preto, lebo súd na nesúhlas so späťvzatím, hoc odôvodnený vážnymi okolnosťami, neprihliadne, ak bola žaloba vzatá späť skôr, ako sa začalo pojednávanie. Hoci v septembri 2019 bolo pojednávanie, okresný súd pojednávať nezačal, len vyhlásil kontumačný rozsudok. V druhom rade pre nemožnosť predstavy osobitného významu prípadného zamietavého rozsudku pre žalovaného. Preto možno mať pochybnosti o spravodlivosti rozhodnutia, ktoré by sťažovateľku zaťažovalo náhradou čo len za dva úkony žalovaného súvisiace so späťvzatím žaloby (súhlas a porada), keď jeho vyjadrenie nebolo nevyhnutné.</p> <p>Ústavný súd nálezom rozhodol, že uznesením okresného súdu z 28. júna 2023 bolo porušené základné právo sťažovateľky na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a jej právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.</p>
použitie odkazy na relevantnú judikatúru ústavného súdu, ESLP a iných súdov	
súvisiace právne predpisy	
klúčové slová	<p>občianske súdne konanie-Civilný sporový poriadok trovy konania advokát, advokácia-odmena advokáta advokát, advokácia-náhrada trov právneho zastúpenia</p>

spisová značka	III. ÚS 421/2023
populárny názov	Nepredloženie vecí veľkému senátu
sudca spravodajca	Robert Šorl
druh konania	konanie o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb
druh rozhodnutia a spôsob vybavenia	Nález - Nález
dátum rozhodnutia	09.11.2023
dotknuté články ústavy a medzinárodných zmlúv	<p>Dodatkový protokol k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd čl. 1 Ústava Slovenskej republiky čl. 46 Ústava Slovenskej republiky čl. 48 ods. 1 ústavný zákon č. 23/1991 Zb., ktorým sa uvádza Listina základných práv a slobôd čl. 11 ústavný zákon č. 23/1991 Zb., ktorým sa uvádza Listina základných práv a slobôd čl. 36 ústavný zákon č. 23/1991 Zb., ktorým sa uvádza Listina základných práv a slobôd čl. 38 ods. 1 Ústava Slovenskej republiky čl. 20 Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd čl. 6 ods. 1</p>
analytická právna veta	Ak je najvyšší súd konfrontovaný s právnymi názormi jeho predchádzajúcich rozhodnutí, ktoré svedčali dôvodnosti dovolacej argumentácie sťažovateľa, no od ktorých sa v namietanom uznesení odchyľil, a napriek zjavne prítomným dôvodom aby podľa § 48 ods. 1 CSP vec postúpil veľkému senátu tak nepostupuje, dopustí sa zjavného právneho omylu pri výklade noriem upravujúcich dovolanie, čo znamená porušenie nielen ústavných práv

	sťažovateľa na súdnu ochranu a spravodlivé súdne konanie (čl. 46 ods. 1 ústavy, čl. 36 ods. 1 listiny a čl. 6 ods. 1 dohovoru), ale aj základného práva nebyť odňatý zákonnému sudcovi podľa čl. 48 ods. 1 ústavy a čl. 38 ods. 1 listiny, keďže v jeho veci najvyšší súd rozhodoval v inom ako zákonom predpokladanom zložení.
skutkový stav a základné fakty	Žalovaný sťažovateľ bol rozsudkom okresného súdu zaviazaný zaplatiť žalobcovi 17 400,28 eur s príslušenstvom. Proti tomu podal odvolanie bez uvedenia odvolacích dôvodov a odvolacieho návrhu. Krajský súd ústavnou sťažnosťou namietaným uznesením odvolanie sťažovateľa odmietol, keďže sťažovateľ odvolacie dôvody doplnil až po uplynutí lehoty na podanie odvolania. Proti uzneseniu krajského súdu podal sťažovateľ dovolanie. Najvyšší súd dovolanie sťažovateľa podľa § 447 písm. c) CSP odmietol ako nepripustné. Stotožnil sa so záverom krajského súdu a jeho argumentáciu doplnil.
z odôvodnenia	<p>Porušenie povinnosti predložiť vec veľkému senátu podľa § 48 ods. 1 CSP nie je iba porušením tohto zákonného ustanovenia, ale vzhľadom na základné právo na zákonného sudcu podľa čl. 48 ods. 1 ústavy aj pochybením, ktoré má ústavnoprávny rozmer. Z ústavného príkazu, že nikoho nemožno odňať zákonnému sudcovi, vyplýva, že nerešpektovanie zákona, v akom zložení má byť vec rozhodnutá, predstavuje v dôsledkoch porušenie čl. 48 ods. 1 ústavy (II. ÚS 332/2018). Konštruovanie mechanizmu veľkého senátu nie je bezdôvodné, naopak, dôvodov, pre ktoré zákon ukladá zjednocovanie veľkému senátu, je viacero. Podstatnou vlastnosťou veľkého senátu je jeho zloženie z väčšieho počtu sudcov z viacerých senátov súdu. Veľký senát tak môže pri rozhodovaní zúročiť názory a znalosti viacerých sudcov a zároveň zastúpením väčšieho počtu sudcov reprezentuje názor väčšej časti súdu, než je len jeden „obyčajný“ trojčlenný či päťčlenný senát. V dôsledku toho rozhodnutia veľkého senátu zabezpečujú určitú kontinuitu a stabilitu v rozhodovaní celého súdu. Druhou, nepochybne nie menej významnou vlastnosťou veľkého senátu, je väčšia transparentnosť zmien v judikatúre. No a napokon rozhodovanie vo veľkom senáte prináša do procesu zjednocovania väčšiu mieru diskusie o právnom probléme, ako to vyplýva z § 48 ods. 1 poslednej vety a ods. 4 Civilného sporového poriadku (III. ÚS 46/2020).</p> <p>Aj podľa najvyššieho súdu je jeho senát povinný postúpiť vec veľkému senátu podľa § 48 ods. 1 CSP nielen v situácii, ak sa chce odkloniť od právneho názoru vyjadreného v rozhodnutí iného senátu, ale aj v situácii, keď pri rozhodovaní o určitej otázke existuje rozdielna rozhodovacia prax najvyššieho súdu. Úlohou veľkého senátu je nielen rozhodovať v prípade odklonu od skoršej rozhodovacej praxe najvyššieho súdu, ale predovšetkým zjednocovanie judikatúry samotného najvyššieho súdu (uznesenie veľkého senátu obchodnoprávneho kolégia najvyššieho súdu č. k. 1VObd/1/2020).</p> <p>Procesné okolnosti vo veci sp. zn. 6Cdo/119/2018 a vo veci sťažovateľa sú identické. V oboch veciach bolo proti rozhodnutiu okresného súdu podané stranou zastúpenou advokátom odvolanie s odkazom, že jeho zdôvodnenie bude neskôr doplnené, no k tomu nedošlo do uplynutia lehoty na podanie odvolania. V oboch prípadoch to viedlo k odmietnutiu odvolaní krajským súdom. Vo veci sp. zn. 6Cdo/119/2018 však najvyšší súd rozhodnutie krajského súdu zrušil, keď dospel k záveru, že odmietnutím odvolania došlo k naplneniu vady podľa § 420 písm. f) CSP. Naopak, vo veci sťažovateľa najvyšší súd dospel k opačnému záveru a dovolanie sťažovateľa odmietol. Len mierne odlišná bola situácia vo veci sp. zn. 6Cdo/175/2017, v ktorej bola zohľadnená osobitá okolnosť podania odvolania stranou zastúpenou hospitalizovaným advokátom.</p> <p>Najvyšší súd v odôvodnení namietaného rozhodnutia odmietol argumentáciu sťažovateľa opierajúcu sa o rozhodnutia č. k. 6Cdo/175/2017 a č. k. 6Cdo/119/2018 a poukázal na iné rozhodnutia (2Cdo/64/2019 a 4Cdo/39/2021). Najvyšší súd vo svojom odôvodnení vôbec nereflektoval možnosť predloženia veci veľkému senátu. Zjavne však bol v situácii, ktorú predpokladá § 48 ods. 1 CSP, keď bol argumentáciou dovolateľa konfrontovaný s právnym názorom jeho iného senátu a sám dospel k odlišnému právnemu názoru, ktorého podstatou bolo to, že absencia odvolacích dôvodov je neodstrániteľnou vadou, ktorú treba</p>

sankcionovať odmietnutím odvolania. Už toto zistenie malo viesť k postúpeniu veci veľkému senátu. Rovnako je zrejmé, že najvyšší súd sa tomuto postupu mienil vyhnúť, keď zvýraznil odlišné procesné okolnosti. Tento prístup však najvyšší súd vyjadril len vo vzťahu k rozhodnutiu č. k. 6Cdo/175/2017, kde bola zvýraznená okolnosť hospitalizácie advokáta. Vo vzťahu k rozhodnutiu č. k. 6Cdo/119/2018 však identifikácia takéhoto rozlišovacieho prvku celkom absentovala.

Snaha o vyhnutie sa rozhodovaniu veľkého senátu je zrejماً aj s odkazov odôvodnenia na iné rozhodnutia najvyššieho súdu, ktorých závery sú konformné s názorom najvyššieho súdu vo veci sťažovateľa. Aj keď z hľadiska procesnej efektivity možno rozumieť snahe najvyššieho súdu vyhnúť sa postúpeniu veci veľkému senátu jednak argumentáciou, ktorá sa snaží odlíšiť vec sťažovateľa od skorších rozhodnutí, a na strane druhej zvýraznením iných právnych názorov, ako tých, ktorými v dovolaní argumentoval sťažovateľ, v okolnostiach veci sťažovateľa takýto prístup nemožno považovať za súladný s § 48 ods. 1 CSP. Jednak procesné okolnosti veci sťažovateľa a veci sp. zn. 6Cdo/119/2018 sú zhodné. Na strane druhej z § 48 ods. 1 CSP nevyplýva možnosť prekonania právneho názoru vyjadreného vo viacerých rozhodnutiach najvyššieho súdu skupinou iných jeho rozhodnutí, v ktorých je formulovaný iný právny názor. V takejto situácii je stále naplnený predpoklad, ktorého podstatou je potreba či snaha odlišenia sa od právneho názoru, ktorý už bol vyjadrený v inom rozhodnutí najvyššieho súdu.

Vo veci sťažovateľa bol najvyšší súd konfrontovaný s právnymi názormi jeho predchádzajúcich rozhodnutí, ktoré svedčali dôvodnosti dovolacej argumentácie sťažovateľa, no od ktorých sa v namietanom uznesení mienil a aj sa odchyľil. Preto boli zjavne prítomné dôvody, aby senát najvyššieho súdu rozhodujúci vo veci sťažovateľa postupoval podľa § 48 ods. 1 CSP a vec postúpil veľkému senátu. Keďže tak nepostupoval, dopustil sa zjavného právneho omylu pri výklade noriem upravujúcich dovolanie, čo viedlo k porušeniu nielen ústavných práv sťažovateľa na súdnu ochranu a spravodlivé súdne konanie (čl. 46 ods. 1 ústavy, čl. 36 ods. 1 listiny a čl. 6 ods. 1 dohovoru), ale aj základného práva nebyť odňatý zákonnému sudcovi podľa čl. 48 ods. 1 ústavy a čl. 38 ods. 1 listiny, keďže v jeho veci najvyšší súd rozhodoval v inom ako zákonom predpokladanom zložení. Preto bolo ústavnej sťažnosti podľa čl. 127 ods. 2 ústavy z týchto dôvodov vyhovieť s tým, že uznesenie najvyššieho súdu sa zrušuje a vec sa mu vracia na ďalšie konanie.

Nebol dôvod vyhovieť námietke porušenia ústavných práv podľa čl. 20 ústavy, čl. 11 listiny a čl. 1 dodatkového protokolu. V namietanom rozhodnutí najvyššieho súdu a jemu predchádzajúcim rozhodnutím krajského súdu sa riešila výlučne procesná otázka náležitostí odvolania, ktorá je prostá akejkoľvek priamej súvislosti s týmito ústavnými právami sťažovateľa.

Na okraj treba pripomenúť, že úlohou ústavného súdu pri rozhodnutí o ústavnej sťažnosti sťažovateľa nebolo rozhodnúť, ktorý z právnych názorov najvyššieho súdu na tzv. blanketové odvolanie je správny. Podstatou tohto rozhodnutia je záver, že najvyšší súd v prípade rozchádzajúcej sa judikatúry musí postupovať zákonom (§ 48 ods. 1 CSP) predpokladaným spôsobom. Nielen preto, že to zákon ustanovuje, no predovšetkým preto, aby vo svojom ďalšom rozhodovaní obdobných vecí nebol zaťažovaný zvyškami svojej vlastnej a možno nesprávnej judikatúry, ktorá sa týka základných otázok stále nedávno rekonštruovaného procesného kódexu. Pokiaľ k tomu nedôjde, hrozí, že nielen najvyšší a ústavný súd, ale aj zvyšok justície, no predovšetkým strany sporov, adresáti ústavných práv, budú zaťažovaní rozpornosťou judikatúry najvyššieho súdu. Je nielen vhodné, ale aj z pohľadu základných práv, ktorých prvkom je právna istota, nevyhnutné, vzájomne rozporuplné rozhodnutia rôznych senátov najvyššieho súdu zjednocovať. Dať tak zadosť nielen roli veľkého senátu, ale aj predvídateľnosti podústavného práva ako prvku ústavných práv občanov.

	Ústavný súd nálezom rozhodol, že uznesením najvyššieho súdu z 26. apríla 2023 boli porušené základné práva sťažovateľa na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 36 ods. 1 listiny a nebyť odňatý zákonnému sudcovi podľa čl. 48 ods. 1 ústavy a čl. 38 ods. 1 listiny a právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.
použité odkazy na relevantnú judikatúru ústavného súdu, ESEF a iných súdov	
súvisiace právne predpisy	
klúčové slová	Najvyšší súd Slovenskej republiky-veľký senát

spisová značka	III. ÚS 519/2023
populárny názov	Náhrada trov právneho zastúpenia
sudca spravodajca	Robert Šorl
druh konania	konanie o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb
druh rozhodnutia a spôsob vybavenia	Nález - Nález
dátum rozhodnutia	23.11.2023
dotknuté články ústavy a medzinárodných zmlúv	Ústava Slovenskej republiky čl. 46 ods. 1 Ústava Slovenskej republiky čl. 20 ods. 1 Ústava Slovenskej republiky čl. 127 ods. 2 Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd čl. 6 ods. 1 zákon č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov § 73 ods. 3
analytická právna veta	Okresný súd rozsudkom určil, že sťažovateľka a bývalý manžel sú bezpodielovými spoluvlastníkmi nehnuteľností, ktoré boli prevedené na tretiu osobu. Preto nebolo predmetom sporu určenie, či nehnuteľnosti patria do BSM, ale to, kto je konkrétnym vlastníkom nehnuteľností. Rozsudkom okresného súdu sa medzi sťažovateľkou (a bývalým manželom) a zapísaným vlastníkom definitívne vyriešila otázka vlastníctva k peniazom oceneným nehnuteľnostiam. Preto je opodstatnené, aby sa výška odmeny za jeden úkon vypočítala z tarifnej hodnoty ceny práva, ktorou je hodnota nehnuteľností, o ktorých vlastníctvo sa viedol spor.
skutkový stav a základné fakty	Sťažovateľka sa po zániku jej BSM rozvodom žalobou proti žalovaným (vlastníkovi a bývalému manželovi) domáhala určenia, že s bývalým manželom sú bezpodielovými spoluvlastníkmi nehnuteľností. Okresný súd uznesením vyššieho súdneho úradníka sťažovateľke priznal náhradu trov právneho zastúpenia v sume 2 985,55 eur, pričom vychádzal z hodnota veci, o ktorej vlastníctvo sa vedie spor. Proti tomuto uzneseniu žalovaní podali sťažnosť. Okresný súd ústavnou sťažnosťou namietaným uznesením sudcu zmenil uznesenie vyššieho súdneho úradníka tak, že priznal sťažovateľke náhradu trov právneho zastúpenia v sume 453,33 eur. Sudca sa nestotožnil s tým, že predmetom sporu je určenie vlastníckeho práva, ale že nehnuteľnosti patria do BSM. Analogicky aplikoval závery rozhodnutia ústavného súdu č. k. IV. ÚS 187/2018 a uviedol, že určovacím výrokom, že nehnuteľnosti patria do BSM, sa neurčí vlastnícke právo konkrétnej strane sporu, ktoré sa určí až v konaní o vyporiadanie BSM. Sudca poukázal aj na rozhodnutie ústavného súdu č. k. II. ÚS 116/2021, podľa ktorého v spore o určenie, že nehnuteľnosť patrí do BSM, treba aplikovať § 11 ods. 1 písm. c) vyhlášky.
z odôvodnenia	S námietkou sťažovateľky, že sudca zmenil uznesenie vyššieho súdneho úradníka na základe inej ako sťažnostnej argumentácie, nemožno súhlasiť. Zo zákona nevyplýva, že sudca rozhodujúci o sťažnosti je viazaný sťažnostnými dôvodmi či právnou argumentáciou sťažovateľa. Preto sudca môže o sťažnosti rozhodnúť aj na základe iných ako sťažnostných dôvodov, ak dospeje k záveru o nesprávnosti napadnutého uznesenia. Podstatné je, že žalovaní v sťažnosti vyjadrili nesúhlas s výpočtom odmeny z hodnoty nehnuteľností a domáhali sa jej určenia ako 1/13 výpočtového základu. Nemožno súhlasiť so sťažnostnými

námietkami o prekvapivosti uznesenia sudcu, keď aplikoval dovtedy neaplikované ustanovenie a nemožnosti sťažovateľky sa k nemu vyjadriť. Hoci sa sťažovateľka nevyjadrila priamo k aplikácii § 11 ods. 1 písm. a) vyhlášky, vyjadrila nesúhlas s aplikáciou § 11 ods. 1 písm. c) vyhlášky, ktorej sa dožadovali žalovaní. Pri oboch je podstatou, že odmena za úkon právnej služby sa nepočíta z hodnoty nehnuteľností, ale sa určí ako 1/13 výpočtového základu. K tomu možno doplniť, že povinnosť umožniť stranám sporu sa vyjadriť k dovtedy nepoužitému, no rozhodujúcemu ustanoveniu platí iba pre odvolací súd pri rozhodovaní o odvolaní.

Podstatou rozhodovania o výške odmeny za jeden úkon právnej služby bolo určiť, či predmet sporu sťažovateľky je alebo nie je ocenený peniazmi. Okresný súd pre rozhodnutie o výške trov správne rozlíšil dve kategórie určovacích sporov. Do prvej kategórie (hodnota sporu je peniazmi ocenená) patria spory, ktorých predmetom je definitívne určenie a výsledkom je rozsudok, ktorého účinkom je nadobudnutie konkrétnej, peniazmi ocenej hodnoty. Do druhej kategórie (hodnota sporu nie je peniazmi ocenená) patria spory, ktorých predmetom nie je definitívne, ale len predbežné určenie na účely vysporiadania iného právneho vzťahu a výsledkom nie je konečné rozhodnutie s účinkom nadobudnutia konkrétnej hodnoty (III. ÚS 91/2023).

Možno súhlasiť s okresným súdom, že určovacím výrokom, že nehnuteľnosti patria do BSM, sa neurčí vlastníctvo konkrétnej strane sporu. No na strane druhej okresný súd nesprávne vychádza z toho, že predmet sporu sťažovateľky bolo určenie, že nehnuteľnosti patria do BSM. Okresný súd rozsudkom určil, že sťažovateľka a bývalý manžel sú bezpodielovými spoluvlastníkmi nehnuteľností, ktoré boli prevedené na tretiu osobu. Preto nebolo predmetom sporu určenie, či nehnuteľnosti patria do BSM, ale to, kto je konkrétnym vlastníkom nehnuteľností. Či sťažovateľka a bývalý manžel alebo v katastri nehnuteľností zapísaný vlastník. Preto okresný súd nesprávne aplikoval záver rozhodnutia ústavného súdu č. k. IV. ÚS 187/2018, že obdobne ako pri určení, že vec patrí do dedičstva, sa neurčí vlastníctvo konkrétnej strane sporu. Rozsudok o určení, že sťažovateľka je bezpodielovou spoluvlastníčkou nehnuteľností, má na jej právo priamy dosah, keďže je podkladom na zápis jej vlastníctva do katastra nehnuteľností a výmaz vlastníctva zapísaného vlastníka.

Na vec sťažovateľky nemožno aplikovať ani okresným súdom aplikovaný záver z rozhodnutia ústavného súdu č. k. II. ÚS 116/2021, predmetom ktorého bolo iba medzi manželmi určenie, že nehnuteľnosť patrí do BSM z dôvodu, že na liste vlastníctva bol ako vlastník zapísaný len jeden z manželov. Okresný súd pri aplikácii záveru z tohto rozhodnutia, že ide o spor s peniazmi neoceneným predmetom, nezohľadnil podstatnú rozdielnosť, že sťažovateľka sa nielen s bývalým manželom, ale aj zapísaným vlastníkom sporila o určenie vlastníckeho práva, ktorý nemožno predbežne vyriešiť v konaní o vyporiadanie BSM. Preto ho nemožno prirovnať k sporom o určenie, že veci patria do dedičstva či BSM, týkajúcich sa dedičov a manželov, a nie práv tretích osôb. Rozsudkom okresného súdu sa medzi sťažovateľkou (a bývalým manželom) a zapísaným vlastníkom definitívne vyriešila otázka vlastníctva k peniazom oceneným nehnuteľnostiam. Preto je opodstatnené, aby sa výška odmeny za jeden úkon vypočítala z tarifnej hodnoty ceny práva, ktorou je hodnota nehnuteľností, o ktorých vlastníctvo sa viedol spor. Aj pri peniazmi ocenenom predmete sporu možno určiť výšku odmeny za úkon pevnou sadzbou podľa § 11 ods. 1 písm. a) vyhlášky, keď hodnotu veci, o ktorej vlastníctvo sa vedie spor, možno zistiť len s nepomernými ťažkosťami. Tak tomu vo veci sťažovateľky nebolo. Hodnota nehnuteľností k času blízkeho začatiu sporu bola ľahko a spoľahlivo zistiteľná zo žalovanými nerozporovaného znaleckého posudku.

Namietaný záver okresného súdu o určení odmeny za jeden úkon právnej služby pevnou sadzbou namiesto jej určenia z hodnoty nehnuteľností, o ktorých vlastníctvo sa viedol spor, je výsledkom zjavne mylnej aplikácie noriem vyhlášky, keď namiesto § 10 ods. 2 vyhlášky aplikoval § 11 ods. 1 písm. a) vyhlášky. Preto namietaným uznesením došlo k porušeniu základných práv

	<p>sťažovateľky na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 ústavy a jej práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru s tým, že podľa čl. 127 ods. 2 ústavy bolo namietané uznesenie zrušené a vec okresnému súdu vrátená na ďalšie konanie.</p> <p>Ústavný súd nálezom rozhodol, že uznesením okresného súdu z 22. augusta 2023 boli porušené základné práva sťažovateľky na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 ústavy a jej právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.</p>
použité odkazy na relevantnú judikatúru ústavného súdu, ESEP a iných súdov	IV. ÚS 187/2018, II. ÚS 116/2021
súvisiace právne predpisy	
klúčové slová	<p>spoluvlastníctvo-bezpodielové spoluvlastníctvo manželov občianske súdne konanie-Civilný sporový poriadok trovy konania vlastníctvo-určenie vlastníckeho práva</p>

spisová značka	III. ÚS 525/2023
populárny názov	Nedostatočné odôvodnenie
sudca spravodajca	Robert Šorl
druh konania	konanie o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb
druh rozhodnutia a spôsob vybavenia	Nález - Nález
dátum rozhodnutia	23.11.2023
dotknuté články ústavy a medzinárodných zmlúv	Ústava Slovenskej republiky čl. 46 ods. 1 Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd čl. 6 ods. 1 zákon č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov
analytická právna veta	Prístup najvyššieho súdu, ktorý sa s konkrétnou námietkou nedostatočného odôvodnenia vysporiada všeobecným konštatovaním, že rozhodnutie krajského súdu dostatočne vysvetľuje prijatý záver a že dovolacia argumentácia sťažovateľa voči nedostatočnému odôvodneniu rozhodnutí okresného súdu aj krajského súdu je námietkou skutkového stavu, je vo veci sťažovateľa zjavne nesprávnou a zjednodušujúcou interpretáciou úlohy najvyššieho súdu pri posúdení prípustnosti dovolania z dôvodu námietky nedostatočného odôvodnenia rozhodnutí nižších súdov podriadenej pod ustanovenie § 420 písm. f) CSP. Namietaným rozhodnutím najvyššieho súdu došlo k porušeniu základného práva sťažovateľa na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.
skutkový stav a základné fakty	<p>Sťažovateľ sa spolu s ďalšími žalobcami proti žalovanému pozemkovému spoločenstvu domáhal určenia neplatnosti uznesenia jeho valného zhromaždenia zo 4. septembra 2011. Okresný súd rozsudkom z 28. novembra 2018 žalobu zamietol. Proti tomu podal sťažovateľ odvolanie. Rozhodnutie okresného súdu bolo rozsudkom krajského súdu potvrdené.</p> <p>Najvyšší súd ústavnou sťažnosťou namietaným uznesením dovolanie sťažovateľa odmietol. Poukázal na to, že žaloba bola zamietnutá, keď okresný súd zo siedmich listov vlastníctva v stave k septembru 2011 ustálil počet členov spoločenstva. Hoci sťažovateľ trval na tom, že valné zhromaždenie nebolo uznášaniaschopné, nepredložil žiadne argumenty alebo dôkazy preukazujúce opak zisteného skutkového stavu.</p>
z odôvodnenia	V spore sťažovateľa je zrejmé, že sťažovateľ už v odvolaní namietal, že uznášaniaschopnosť valného zhromaždenia nemala byť určovaná podľa podielov členov spoločenstva zapísaných na štyroch zo siedmich listov vlastníctva. K tomu uvádzal konkrétnu argumentáciu, ktorá spochybňovala podiely členov spoločenstva, z ktorých hlasov sa vychádzalo pri závere okresného súdu o tom, že valné zhromaždenie bolo uznášaniaschopné. K tejto námietke sa nevyjadril

	<p>žiadnou argumentáciou nielen okresný, ale ani krajský súd, ktorý vo všeobecnosti uviedol, že nebolo zistené, že by okresný súd pri rozhodovaní zohľadňoval pozemky, ktoré netvorili podielové spoluvlastníctvo členov spoločenstva.</p> <p>Z rozhodnutí okresného súdu a krajského súdu vyplýva, že oba sudy dospeli k záveru, že rozhodnutia boli prijaté nadpolovičnou väčšinou všetkých hlasov. Pre tento záver bolo rozhodujúce znenie § 19 ods. 1 a 2 zákona o pozemkových spoločenstvách, podľa ktorého každý člen spoločenstva má pri rozhodovaní o právach a povinnostiach taký počet hlasov, aký mu patrí podľa súčtu alebo podľa veľkosti vlastnených podielov spoločnej nehnuteľnosti, a valné zhromaždenie rozhoduje nadpolovičnou väčšinou všetkých hlasov. Z toho je zrejmé, že na prijatie rozhodnutia valného zhromaždenia bola potrebná nadpolovičná väčšina hlasov určených podľa veľkosti podielov členov na spoločných nehnuteľnostiach. Sťažovateľ namietal, že podiely jednotlivých členov boli nesprávne určené z viacerých listov vlastníctva, na ktorých sú podiely nesprávne zapísané, keďže členovia nie sú podielovými spoluvlastníkmi týchto pozemkov. Tým namietal, že rozhodnutia neboli prijaté potrebným počtom hlasov. K tejto otázke sa všeobecné sudy vôbec nevyjadrili, hoci od jej vyriešenia záviselo rozhodnutie o žalobe sťažovateľa.</p> <p>V spore sťažovateľa v rozhodnutiach okresného súdu a krajského súdu tak vôbec nebola riešená relevantná otázka súvisiaca s predmetom právnej ochrany sťažovateľa, ktorý sa domáhal neplatnosti rozhodnutí prijatých na valnom zhromaždení. Na túto námietku nedostatočného odôvodnenia adresne nereagoval najvyšší súd, keď len všeobecne uviedol, že krajský súd dostatočne a správne vysvetlil, prečo považoval valné zhromaždenie za uznášaniaschopné. Okrem toho najvyšší súd jasne vyjadril námietku sťažovateľa smerujúcu k nedostatočnosti odôvodnenia krajského súdu označil ako snahu sťažovateľa namietat vykonané dokazovanie a formulovať nové skutkové závery, ktoré nie je oprávnený preskúmať. Táto argumentácia najvyššieho súdu však vôbec nedáva odpoveď na jasne formulovanú námietku nedostatočného odôvodnenia rozhodnutia krajského súdu. Sťažovateľ netvrdil nesprávnosť či neúplnosť skutkového stavu, ale to, že ním tvrdené skutočnosti, z ktorých vyvodil svoj právny záver, neboli vôbec obsahom odôvodnení rozhodnutí okresného súdu a krajského súdu. Teda, že práve týmto nedostatkom došlo k znemožneniu jeho procesného práva na riadne odôvodnenie rozhodnutia v miere porušenia jeho práva na spravodlivý proces.</p> <p>Prístup najvyššieho súdu, ktorý sa s konkrétnou námietkou nedostatočného odôvodnenia vysporiada všeobecným konštatovaním, že rozhodnutie krajského súdu dostatočne vysvetľuje prijatý záver a že dovolacia argumentácia sťažovateľa voči nedostatočnému odôvodneniu rozhodnutí okresného súdu aj krajského súdu je námietkou skutkového stavu, je vo veci sťažovateľa zjavne nesprávnou a zjednodušujúcou interpretáciou úlohy najvyššieho súdu pri posúdení prípustnosti dovolania z dôvodu námietky nedostatočného odôvodnenia rozhodnutí nižších súdov podriadenej pod ustanovenie § 420 písm. f) CSP. Namietaným rozhodnutím najvyššieho súdu došlo k porušeniu základného práva sťažovateľa na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Preto bolo ústavnej sťažnosti podľa čl. 127 ods. 2 ústavy vyhovené a uznesenie najvyššieho súdu bolo zrušené s tým, že vec sa vracia najvyššiemu súdu na ďalšie konanie.</p> <p>Ústavný súd nálezom rozhodol, že uznesením najvyššieho súdu z 27. júna 2023 bolo porušené základné právo sťažovateľa na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a jeho právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.</p>
<p>použitie odkazy na relevantnú judikatúru ústavného súdu, ESLP a iných súdov</p>	
<p>súvisiace právne predpisy</p>	

klúčové slová	dovolanie-prípustnosť rozhodnutie-odôvodnenie
---------------	--

Spracovalo Analytické oddelenie Kancelárie Ústavného súdu Slovenskej republiky

Upozornenie :

Prehľad vybraných rozhodnutí Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „prehľad“) je neoficiálnym dokumentom, ktorý slúži výlučne na informovanie o rozhodovacej činnosti Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“). Prehľad zostavuje Analytické oddelenie Odboru súdnych poradcov a súdnej agendy Kancelárie Ústavného súdu Slovenskej republiky z rozhodnutí ústavného súdu, písomne vyhotovených a odoslaných účastníkom konania v danom období. Prehľad nezaväzuje ústavný súd a nenahrádza jednotlivé rozhodnutia ústavného súdu, z ktorých bol zostavený.